

Vlaams
Parlement

ingediend op **1042** (2016-2017) – Nr. 1
11 januari 2017 (2016-2017)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Onderwijs
uitgebracht door Peter Persyn en Tine Soens

over de toekomst voor kinderen zonder papieren

Samenstelling van de Commissie voor Onderwijs:

Voorzitter: Kathleen Helsen.

Vaste leden:

Vera Celis, Koen Daniëls, Ingeborg De Meulemeester, Kathleen Krekels, Kris Van Dijck, Miranda Van Eetvelde;

Jos De Meyer, Jenne De Potter, Jan Durnez, Kathleen Helsen;

Ann Brusseel, Jo De Ro;

Caroline Gennez, Tine Soens;

Elisabeth Meuleman.

Plaatsvervangers:

Peter Persyn, Grete Remen, Axel Ronse, Willy Segers, Ann Soete, Manuela Van Werde;

Caroline Bastiaens, Sabine de Bethune, Vera Jans, Katrien Schryvers;

Jean-Jacques De Gucht, Francesco Vanderjeugd;

Katia Segers, Steve Vandenberghe;

Elke Van den Brandt.

INHOUD

I.	Historiek en context	4
1.	Toelichting door Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris.....	4
2.	Toelichting door Ine Lanckriet en Jeroen De Wolf (werkgroep Zonderwijs).....	4
II.	Onderwijsverstrekkers en CLB's.....	7
1.	Toelichting door Elias Hemelsoet (beleidsadviseur GO!)	7
2.	Toelichting door Patriek Delbaere (algemeen directeur OVSG)	9
3.	Toelichting door Chris Wyns (pedagogisch begeleider Katholiek Onderwijs Vlaanderen)	10
4.	Toelichting door Stefan Grielens (algemeen directeur VCLB-koepel)	11
5.	Vragen en opmerkingen van de leden	12
6.	Antwoorden van de sprekers	13
7.	Replieken	14
III.	Jeugd- en welzijnssector.....	15
1.	Toelichting door Niels Heselmans (Pleegzorg Vlaanderen) en Ward Verhaegen (pleegouder)	15
2.	Toelichting door Johan Vangenechten (stafmedewerker Minor-Ndako en expert Agentschap Jongerenwelzijn)	16
3.	Vragen en opmerkingen van de leden	17
	Gebruikte afkortingen	18
	Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be	

De Commissie voor Onderwijs hield op 15 juni 2016 een hoorzitting met de kinderrechtencommissaris, vertegenwoordigers uit de onderwijssector en vertegenwoordigers uit de pleeg- en welzijnssector over het thema van kinderen zonder papieren, en wat hun mogelijke toekomst is in Vlaanderen. De leden van de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media werden uitgenodigd om de hoorzitting bij te wonen. Het uitgangspunt van de bespreking vormde de platformtekst van het Kinderrechtencommissariaat. Deze is, samen met de door de sprekers gebruikte powerpointpresentaties, terug te vinden op de [dossierpagina](http://dossierpagina.vlaamsparlement.be) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Historiek en context

1. Toelichting door Bruno Vanobbergen, kinderrechtencommissaris

Bruno Vanobbergen spreekt zijn waardering uit voor de uitnodiging voor de hoorzitting door de drie commissies die op korte termijn werd gerealiseerd. De voorbije maanden werd het KRC regelmatig gecontacteerd door personen uit het onderwijs, de welzijns-, sport- en jeugdsector met vragen over knelpunten in verband met kinderen zonder papieren en jongeren op de vlucht. Een snel en duidelijk antwoord was niet altijd makkelijk en mogelijk. Daarom werd er een langetermijnproject aan gekoppeld. Er heerst namelijk grote verontrusting over het lot van de betrokken minderjarigen. Samen met de onderwijsverstrekkers en Zonderwijs werd naar oplossingen gezocht. Dat is belangrijk omdat het om een bijzonder kwetsbare groep jongeren gaat. Dat blijkt onder meer uit een analyse door Fedasil van alle niet-begeleide minderjarigen die in 2014 België binnenkwamen: 36 procent van deze niet-begeleide minderjarigen zijn zeer kwetsbaar. Het KRC, de onderwijsverstrekkers en Zonderwijs hebben een platformtekst opgesteld (zie bijlage 3). In de tekst worden verschillende voorstellen uitgewerkt. De kern van hun vraag is hoe over de verschillende beleidsniveaus heen een beleid ontwikkeld kan worden zodat de continuïteit van onderwijs en zorg wordt verzekerd en ook de continuïteit in hun leven wordt versterkt. Het gaat om een breed verhaal, maar in deze hoorzitting ligt de focus op onderwijs en welzijn. Hij hoopt dat door de verschillende getuigenissen het Vlaams Parlement hiermee zeer actief aan de slag gaat.

De volgende sprekers vertegenwoordigen Zonderwijs die als eersten op een krachtige manier bij het KRC hebben aangeklopt en sterk geëngageerd zijn, aldus de kinderrechtencommissaris.

2. Toelichting door Ine Lanckriet en Jeroen De Wolf (werkgroep Zonderwijs)

Ine Lanckriet en *Jeroen De Wolf* zijn leerkrachten aan de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers en zijn vervolgcoach voor ex-OKAN-leerlingen die doorstromen naar het regulier onderwijs. In die laatste functie worden ze jaarlijks geconfronteerd met leerlingen zonder papieren die 'plots' uitgewezen worden. 'Plots' omdat de school of leerkracht zelden of nooit op de hoogte gebracht worden van zo'n uitwijzing: een leerling toont in het beste geval het uitwijzingsbevel – waarin staat dat hij of zij binnen de twee weken het grondgebied moet verlaten – of, in het slechtste geval verdwijnt hij of zij gewoon zonder afscheid te kunnen nemen en zonder te weten wat er verder gaat gebeuren.

In het najaar van 2013 kwamen twee Afghaanse zusjes in paniek en tranen met zo'n uitwijzingsbrief naar haar en Jeroen: op dat moment verbleven ze meer dan drie jaar in België. Hun traject kan als voorbeeld worden genomen voor de vele gevallen van jongeren zonder papieren waarmee zij geconfronteerd worden: ze

leren eerst in de onthaalklas een nieuwe taal en een nieuwe cultuur in een nieuwe klas en nieuwe school. Dan volgen jaren van hard werk en vele inspanningen van zowel henzelf als de school. Ze geraken geïntegreerd en steeds meer gemotiveerd om hun diploma te behalen en hier een toekomst verder uit te bouwen, en krijgen dan een uitwijzingsbevel. Als leerkracht breekt je hart als zo'n leerling in tranen en paniek voor je staat. Je voelt je machteloos en gefrustreerd, vol ongeloof. Uit deze gevoelens is het initiatief Zonderwijs opgericht met als doel zoveel mogelijk leerkrachten te verenigen om een oplossing te zoeken voor alle leerlingen in dezelfde situatie als de Afghaanse zusjes.

Jeroen De Wolf vervolgt dat het moet gaan om een meer rechtvaardige en eerlijke oplossing dan deze leerlingen terug te sturen naar een land van herkomst, waar ze geen of weinig binding mee hadden, geen verdere kans op onderwijs. Een oplossing waarbij angst en bezorgdheid plaats maakt voor hoop en vertrouwen in de toekomst.

Tegelijkertijd wil Zonderwijs niet alleen focussen op de leerling zonder papieren, maar aangeven dat dit ook voor leerkrachten, medeleerlingen, directies en ander schoolpersoneel moeilijke situaties zijn. Als leerkracht steekt men heel wat energie in deze leerlingen om hen vooruit te helpen, te motiveren, te ondersteunen. Ook de directie stippelt een beleid uit dat rekening houdt met hen.

Leerkrachten en klasgenoten zien geen papieren; zij zien een leerling zoals een andere op onze schoolbanken, die zijn best doet, die gemotiveerd is. Zij zien iemand die ze willen helpen, zoals ze al hun leerlingen willen ondersteunen.

Ook voor de mensen binnen de school valt zo'n uitwijzing of verdwijning dus bijzonder zwaar. Het gaat maar om één leerling, maar die ene leerling affecteert heel wat andere mensen. En dat niet alleen binnen de school, maar ook daarbuiten, waarover de andere organisaties kunnen getuigen.

Zonderwijs verenigt mensen uit het onderwijs die willen opkomen voor uitgeprocedeerde leerlingen die reeds drie jaar of langer les volgen in België. De termijn van drie jaar wordt beschouwd als lang genoeg om een procedure af te ronden. Het is ook de termijn waarop dat leerlingen zich beginnen thuis te voelen op school.

Zonderwijs vertegenwoordigt leerkrachten, leerlingbegeleiders en directies uit alle hoeken van Vlaanderen.

Ine Lanckriet zegt dat ze opkomen voor de rechten van alle leerlingen zonder papieren, uit lager, middelbaar, deeltijds en hoger onderwijs.

In het lager onderwijs is de problematiek van kinderen zonder papieren vaak nog schrijnender: hoe maak je dit immers duidelijk aan een kind dat misschien zelfs hier geboren is, en niet anders heeft gekend dan onze schoolcultuur. Ze moeten dus 'terugkeren' naar een land dat ze niet of niet goed kennen. Waar de moedertaal een vreemde taal is. Waar ze misschien niet naar school kunnen. Wie ooit de documentaire *Weg van België* van Phara de Aguirre zag, kan zich er misschien iets bij voorstellen.

Ook in het deeltijds onderwijs zijn er vele leerlingen zonder papieren: daar gaat het meer om onbegeleide minderjarigen, die een beschermd statuut genieten tot ze achttien zijn. Achttien jaar is voor hen geen reden om te feesten, integendeel. Achttien jaar is het moment waarop de politie aan de deur staat. Achttien jaar is het moment waarop ze een stiel onder de knie hebben, maar die misschien nooit zullen uitoefenen, noch in België, noch in hun land van herkomst.

Zonderwijs vraagt aan de regering om deze leerlingen tenminste de kans te geven hier hun schoolloopbaan af te maken. We vragen voor hen een duurzame oplossing, hier, en als het echt niet anders kan, in het land van herkomst.

Jeroen De Wolf zegt dat zij als onderwijzend personeel inspraak vragen in de finale beslissing over deze duurzame oplossing. Zonder zich uit te spreken over politieke doelstellingen, politieke taken en meningen, spreken leerkrachten vanuit het hart van onderwijs, vanuit het recht op onderwijs voor elke jongere. Leerkrachten, directies, leerlingenbegeleiders dragen mee de verantwoordelijkheid in de schoolloopbaan van elke leerling.

Zonderwijs wil afdwingen dat er zorg wordt gedragen voor de socio-emotionele en intellectuele ontwikkeling van elke leerling. Het afbreken van een schooltraject past hier niet bij. De emotionele druk voor zowel leerling als leerkracht mag niet worden onderschat. Wat de gevolgen zijn van een gedwongen terugkeer naar een land van herkomst kan worden gelezen in de studie 'Silent Harm' van UNICEF: uit een bevraging van meer dan 140 jongeren die gedwongen terugkeerden van Duitsland naar Kosovo, bleek dat meer dan 25 percent suïcidaal was, een derde depressief en driekwart omschreef de uitwijzing als "het ergste wat ik ooit meemaakte in mijn hele leven".

In de hele benadering en aanpak van deze jongeren ervaren leerkrachten dagelijks vaak pijnlijke, schrijnende knelpunten, vaak in strijd met de rechten van het kind. Zonderwijs is de stem van deze kinderen, maar het is de overheid die de eindverantwoordelijkheid heeft: kinderen die dagelijks via een andere route naar huis gaan, uit angst om opgepakt te worden; kinderen die niet meekunnen op buitenlandse schooluitstap; studenten in een universitaire opleiding die uitgewezen worden; kinderen zonder papieren die geen recht hebben op een studietoelage. Voor hen wil Zonderwijs het opnemen.

Zonderwijs streeft naar een duurzame oplossing voor elk van deze jongeren. Onderwijs heeft immers het mandaat elke jongere voor te bereiden op het leven zelf. Daarom steunt Zonderwijs ten volle de vier voorstellen die samen met het KRC werden uitgewerkt. Als leerkracht is het de hoofdplicht om leerlingen klaar te stomen om deel te nemen aan onze maatschappij, onze taal, onze cultuur. Onderwijs is integratie. Maar welke boodschap geven wij deze leerlingen nu: doe je best, werk hard, leer de taal, hou rekening met onze cultuur enzovoort, maar hou je tegelijk klaar om uitgewezen te worden. Deze tegenstrijdige boodschap wil Zonderwijs niet langer geven.

Ine Lanckriet vraagt dat de beloning voor deze kinderen een geldig verblijf in België mag zijn, en dat hun toekomst waar deze jongeren zo hard voor werken hier mag zijn. Als het echt niet anders kan, laat hen dan sterker terugkeren met een diploma of getuigschrift in de hand. In dat laatste geval moet worden geïnvesteerd in een humaan terugkeerbeleid zodat kinderen erin slagen terug aan te knopen met het leven en de cultuur in het land van herkomst en dat het veilig is.

Zonderwijs wil verder als ervaringsdeskundige deelnemen aan het politiek overleg en wil samen een duurzame oplossing zoeken. Daarom wil zij nog eens benadrukken dat ze geen betere partner konden vinden dan het KRC als bewaker van de rechten van het kind.

Zij bedankt de volksvertegenwoordigers voor de luisterbereidheid en roept hen op om hun verantwoordelijkheid op te nemen in het uitwerken van een duurzaam beleid waarbij de rechten van het kind op de eerste plaats komen, en waarbij deze jongeren worden gezien als een volwaardig lid van onze maatschappij.

Elisabeth Meuleman vraagt wat de term 'zeer kwetsbaar' betekent in de analyse van Fedasil? *Bruno Vanobbergen* antwoordt dat men daarbij vooral gefocust heeft op het psychisch welzijn en vastgesteld heeft dat een grote groep met een psychiatrische problematiek of met zware trauma's worstelt.

Tine Soens verwijst naar een eerder advies van het KRC waarin wordt gepleit voor het ontwikkelen van initiatieven voor kinderen en jongeren die op de vlucht zijn om de band met de taal en cultuur van het land van herkomst te behouden. Wat is de stand van zaken?

Bruno Vanobbergen verduidelijkt dat men botst op een paradox: enerzijds wordt op federaal niveau sterk de klemtoon gelegd op een terugkeerbeleid, terwijl anderzijds op Vlaams niveau de nadruk ligt op integratie en het leren van Nederlands. Als de overheid inzet op een terugkeerbeleid is het KRC vragende partij om in het onderwijs die elementen te integreren die de band met het onderwijs en cultuur met het land van herkomst kunnen verzekeren. Tot op heden blijft het bij voorstellen.

Kathleen Krekels zegt dat ervoor ijveren dat kinderen mogen blijven tot ze een schooltraject hebben afgewerkt, ook valse hoop creëert dat ze kunnen blijven.

Jeroen De Wolf antwoordt dat Zonderwijs, zoals ook in de platformtekst staat, pleit voor een permanente verblijfsvergunning voor gewortelde kinderen, wat de enige humane oplossing is. Bij andere kinderen is het belangrijk dat er duidelijk gecommuniceerd wordt dat ze het traject kunnen afwerken, wat een zekere rust in het hoofd brengt.

Elisabeth Meuleman vraagt of geworteld betekent langer dan drie jaar?

Ine Lanckriet zegt dat ze er liever geen tijd op kleven. De termijn van drie jaar is iets wat regelmatig terugkomt: de termijn om een procedure af te ronden en de termijn waarbij de meeste leerlingen al geïntegreerd zijn. Sommigen zijn echter al geïntegreerd na een half jaar, voor anderen duurt dat vijf of zes jaar.

Peter Persyn vraagt of het niet nuttig zou zijn om bij de inschrijving na te gaan of het gaat om kinderen zonder papieren.

Ine Lanckriet zegt dat het klopt dat bij de inschrijving een paspoort of papieren moeten worden gevraagd. Vaak gaat het om een witte of oranje kaart, eerder dan een paspoort. Wanneer deze leerlingen echter langer dan een jaar in het reguliere onderwijs schoollopen, worden deze documenten niet meer opgevraagd. De situatie wordt dan verder niet meer opgevolgd en men staat er na drie jaar niet meer bij stil. Leerkrachten zijn niet in de eerste plaats bezig met het opvolgen van de wettelijke toestand van de leerlingen. Soms veranderen leerlingen van school en is de achtergrond niet gekend.

II. Onderwijsverstrekkers en CLB's

1. Toelichting door Elias Hemelsoet (beleidsadviseur GO!)

Elias Hemelsoet verontschuldigt Raymonda Verdyck, afgevaardigd bestuurder GO!. Hij zal ook spreken namens POV die zich aansluiten bij het standpunt van het GO!. De problematiek en de voorgaande verhalen zijn herkenbaar voor het GO!. Het knelpunt ligt bij het feit dat het vaak gaat om kinderen die al lang in België verblijven, die volwaardig participeren aan onze samenleving en een succesvolle schoolloopbaan hebben. Plotse uitwijzingen hebben een grote impact op deze kinderen en op het schoolgebeuren. De focus ligt meestal op de niet-

begeleide minderjarigen, maar het is belangrijk dat de grondrechten ook voor de begeleide minderjarigen worden gegarandeerd.

Het ontbreken van een wettig verblijf is een multiproblematiek. Een hele reeks deelproblemen schuilen hieronder. Er zijn bijvoorbeeld problemen bij trajecten voor deeltijds werken door niet-verzekeraarbaarheid door het onwettig verblijf. Er zijn door het beleid al stappen gezet: tot achttien jaar zijn er waarborgen om stage te kunnen lopen op de werkvloer, maar na achttien blijven de problemen. De onderwijsinspectie stelt ook vragen naar het verblijfsstatuut van de leerlingen wat volgens het GO! niet haar bevoegdheid is. Het blijkt dat er ook veel onduidelijkheid is over de specifieke regelgeving. Het is voor schoolbesturen heel moeilijk om alle informatie tot in detail te kennen. Ook schoolreizen buiten de landsgrenzen scheppen problemen. Kinderen zonder wettig verblijf hebben geen recht op een studiebeurs ondanks het feit dat zij vaak in een financieel moeilijke situatie zitten. Nochtans hebben zij recht op onderwijs en is de leerplicht op hen van toepassing.

Vervolgens gaat de spreker dieper in op hoe de asielprocedure het onderwijsgebeuren affecteert. Er zijn ten eerste de gevolgen voor de kinderen. Een terugkeer naar het herkomstland van de ouders waarmee de kinderen vaak geen voeling (meer) hebben. Ze kennen de taal, cultuur en het onderwijssysteem niet. Bovendien is het recht op onderwijs in het herkomstland niet altijd gegarandeerd. Belangrijk is het waarborgen van de continuïteit van het recht op onderwijs. Een bevel om het grondgebied te verlaten gaat hiertegen in. Een ander gevolg voor de kinderen is de verregaande onzekerheid over de toekomst.

Ten tweede heeft het ook gevolgen voor het schoolgebeuren. Het gaat voor een stuk om emotionele ontwrichting bij leerlingen en leerkrachten. Scholen worden niet op de hoogte gebracht van beslissingen die in asiel- en migratieprocedures worden genomen. De schoolomgeving ervaart machteloosheid, onrecht en onbegrip. Ook de pedagogische begeleiding kan maar beperkt ondersteuning bieden en voelt zich machteloos.

De spreker verwijst naar enkele cases die aandacht kregen in de media en waarbij het ging om kinderen en jongeren die hier zeven of acht jaar verbleven en perfect geïntegreerd waren. Als onderwijsverstrekker is het niet de bevoegdheid van het GO! om zich uit te spreken over het asiel- en migratiebeleid, maar het GO! wil wel het signaal geven dat het om kinderen gaat die verregaand geïntegreerd zijn.

Het uitgangspunt voor het GO! is het garanderen voor alle kinderen, ongeacht hun verblijfsstatuut van het recht op onderwijs, in maximalistische zin geïnterpreteerd.

Elias Hemelsoet verwoordt de drie standpunten van het GO!. De focus ligt op de realisatie van het recht op onderwijs. Dat betekent het recht om op zijn minst het schooljaar af te ronden. Het is een voorstel dat ook door de minister van Onderwijs in de media gebracht werd, maar voor zover bekend werden geen verdere stappen gezet. Momenteel kunnen kinderen met een uitwijzingsbevel verkregen na Pasen het schooljaar nog afronden. Het voorstel is om dit uit te breiden tot het volledige schooljaar.

Ten tweede benadrukt hij dat het GO! als onderwijsverstrekker het asiel- en migratiebeleid respecteert, maar wel een signaalfunctie wil geven. Het GO! vraagt concreet om een dialoog en om een betere afstemming tussen de verschillende overheden. Ten derde is bij een beslissing tot terugkeer een humaan terugkeerbeleid het minimum minimorum: een goede omkadering, duidelijkheid door snelle en efficiënte procedures en ruimte voor een humaan

afscheid. Ook voor de scholen is dit belangrijk. Verder moeten er garanties zijn voor de continuering van het onderwijstraject na hun terugkeer en moet er snel uitsluitel worden gegeven over de verblijfsmogelijkheden. De recente sluitingen van asielcentra zijn voorbeelden van de impact die verplaatsingen binnen onze landsgrenzen hebben. De sluiting werd vernomen via de media en komt heel plots voor de betrokken scholen. Op die plaatsten werden ook veel inspanningen gedaan om onderwijs in te richten door bijvoorbeeld containerklassen te voorzien. Een betere afstemming tussen de beleidsdomeinen en een heldere en proactieve communicatie is noodzakelijk.

De belangrijkste uitdaging is hoe het recht op onderwijs kan worden gewaarborgd op een warme manier en hoe men kan evolueren naar een meer maximalistische invulling van het recht op onderwijs.

2. Toelichting door Patriek Delbaere (algemeen directeur OVSG)

Patriek Delbaere zal niet herhalen wat door Elias Hemelsoet al is aangebracht. OVSG kan zich grotendeels aansluiten bij het standpunt van het GO!. OVSG heeft de platformtekst van het KRC mee onderschreven en focust daarmee ook op de problemen inzake onderwijs, eerder dan uitspraken te doen over het migratiebeleid.

Hij herinnert aan de schrijnende situaties die ook aan bod kwamen in de media, waarbij families en niet-begeleide minderjarigen uitgewezen worden naar hun land van herkomst na een lange verblijfsperiode in België. Dat is erg confronterend. De leerkrachten en leerlingen blijven in dat geval verweesd achter. OVSG pleit in eerste instantie voor een humane oplossing en dat het schooltraject niet abrupt wordt stopgezet halverwege het schooljaar.

Dergelijke gevallen roepen veel emoties op maar anderzijds is er meer cijfermateriaal nodig om de problematiek in kaart te brengen. Hoeveel personen zijn betrokken? De onderwijsregelgeving creëert ook voor jongeren zonder papieren al een zeker vangnet. Er is namelijk een recht op onderwijs, ongeacht welk statuut men heeft. Alle leerplichtige kinderen moeten binnen de 60 dagen na aankomst ingeschreven zijn in een school. De ondersteuning die scholen ontvangen is ruim: er is OKAN, er zijn vervolgoaches en OKAN werd uitgebreid tot kleuteronderwijs. Deze maatregelen mogen ook niet worden vergeten.

Een school is verplicht om een leerling in te schrijven en is niet verplicht om naar documenten te vragen. Het rijksregisternummer is het enige wat ze kan vragen. Wie niet over een dergelijk nummer beschikt, krijgt een nummer toegekend door het Departement Onderwijs en Vorming. Er is dus een regeling voorzien.

Scholen hebben geen meldingsplicht aan derden over een leerling zonder papieren. Ook de mogelijkheden van de politie op school zijn afgebakend. Zo kunnen zij niet zo maar op school komen en ook geen kinderen meenemen van de school. Voor de schoolverzekering zijn regelingen mogelijk. Wel zijn er problemen bij de tewerkstelling van +18-jarigen in het deeltijds onderwijs.

Bij het oplijsten van de problemen op school met kinderen zonder papieren, is het lang aanslepen van de erkenningsprocedure een van de belangrijkste. Wil men een humaan terugkeerbeleid, dan moeten de erkenningsperiodes zo kort mogelijk blijven. Zo worden geen verwachtingen gecreëerd naar de leerlingen en de omgeving toe. Daarnaast is het zo dat de school, ondanks de plicht tot inschrijving, heel weinig informatie krijgt of kan opvragen over de situatie van de leerling. De privacyregeling heeft de bedoeling om het kind te beschermen, maar heeft in dit geval bijna eerder een omgekeerd effect.

Er moet onderscheid worden gemaakt tussen de diverse situaties waarin kinderen de school plots kunnen verlaten. Zo vernam de spreker op een overleg van de onderwijsverstrekkers met Fedasil dat ongeveer 15 percent van families in voorzieningen van collectieve opvang op eigen initiatief vertrekt. Naar waar en met welke reden is niet gekend. Dat is de individuele verantwoordelijkheid van de betrokkenen. Een andere reden waarom kinderen plots de school verlaten is een wijziging van de huisvesting, namelijk de sluiting van een asielcentrum. Een pleidooi voor continuïteit in het onderwijsproces staat haaks op voorbeelden van families die bijvoorbeeld op anderhalf jaar tijd moesten verhuizen van het opvangcentrum in Lommel naar Knesselare en nu weer moeten vertrekken. Hij pleit ervoor om sluitingen van dergelijke centra niet alleen te bekijken vanuit een financiële logica, maar om ook naar de gevolgen voor de ouders en kinderen te kijken. Een derde mogelijkheid is een verplichte uitwijzing waardoor kinderen plots verdwijnen uit de school.

Een tweesporenbeleid is noodzakelijk: van de 100 asielzoekers zijn er 60 die blijven en daarvoor is een integratiebeleid nodig. Maar anderzijds moet men beseffen dat er 40 zijn die moeten terugkeren naar het land van herkomst en waarvoor een humaan terugkeerbeleid nodig is.

Verder pleit OVSG uitdrukkelijk voor de uitwisseling van informatie met de school en het CLB, met respect voor de privacy maar ook met oog voor het belang van het kind. Ten derde vraagt OVSG dat bij een uitwijzing de leerling het schooljaar kan afwerken. Ook het probleem van monitoring blijft. Er zou een afsprakenkader bestaan op federaal niveau tussen politie en derde instanties. Er moet worden bekeken of scholen hieraan kunnen deelnemen omwille van de informatieuitwisseling.

3. Toelichting door Chris Wyns (pedagogisch begeleider Katholiek Onderwijs Vlaanderen)

Chris Wyns wil ook niet in herhaling vallen. De verhalen uit de media en de feiten kwamen al aan bod bij de vorige sprekers. Hij wil het hebben over de gevolgen en de reden waarom het belangrijk is om uitgewezen jongeren hun schoolloopbaan te laten afronden in Vlaanderen.

De gevoelens van onbegrip en moedeloosheid bij een uitwijzing mogen niet worden onderschat. Het heeft een enorme emotionele en psychologische impact op de kinderen die moeten vertrekken, maar ook op de andere leerlingen, leraren en directies. Voor de laatsten lijkt het alsof alle inspanningen die ze leverden nutteloos en verloren zijn. Wat gebeurt er met de leerwinst en de opgedane bekwaamheid? De wanhoop blijkt soms duidelijk uit de gekste vragen die worden gesteld en de oplossingen waaraan men denkt, maar die niet altijd wettelijk zijn.

De spreker toont een tabel. Goed onderwijs heeft te maken met verbinding en hechting, vindt plaats in een sfeer van veiligheid en is altijd een kwestie van vertrouwen. Een kind komt niet tot leren als het de leerkracht en de school niet vertrouwt. Als kinderen verwijderd worden uit een school is er sprake van onthechting, onveiligheid en wantrouwen en frustratie, ook bij de andere leerlingen. Sommige kinderen zullen de vraag stellen of dit ook met hen kan gebeuren. Daarom is het, in een ideale wereld, belangrijk dat uitgewezen kinderen hun onderwijsloopbaan afwerken.

Kinderen ontwikkelen het best in een warm, stabiel en gastvrij klimaat dat veilig is. Veiligheid wordt gegarandeerd door een maatschappij die het voor hen opneemt. Katholiek Onderwijs Vlaanderen pleit ervoor dat bij alle beslissingen het belang van het kind wordt vooropgesteld en alle andere beslissingen daaraan ondergeschikt worden gemaakt.

Maar het kind ontwikkelt het beeld van een maatschappij die het niet voor hem opneemt. Kinderen worden uit een warme omgeving losgerukt. Het gaat over kinderen uit gezinnen die hier al jarenlang verblijven of geboren zijn. Het gaat niet over gezinnen die hier pas toekomen en voor wie de procedure nog niet is afgewerkt, of binnen een normale termijn wordt afgewerkt.

Katholiek Onderwijs Vlaanderen onderschrijft de platformtekst en de voorstellen die er in zijn uitgewerkt. Het is de droom van deze onderwijsverstrekker dat kinderen die hier al jarenlang wonen en schoollopen, eerst hier hun schoolloopbaan mogen afronden vooraleer ze waar ook ter wereld hun leven verder uitbouwen. Over de redenen hiervoor verwijst hij naar de vorige sprekers, maar hij is er ook van overtuigd dat goed opgeleide kinderen een troef zijn voor de wereld in binnen- en buitenland, voor de democratie en tegen gewelddadige radicalisering. Het wegsturen van ontwortelde kinderen en jongeren die gefrustreerd en wanhopig zijn, maakt de kans veel groter dat het ongeleide projectielen worden dan wanneer ze, misschien teleurgesteld, moeten vertrekken met een diploma.

4. Toelichting door Stefan Grielens (algemeen directeur VCLB-koepel)

Stefan Grielens verwijst voor het standpunt naar de platformtekst. Hij heeft zijn oor te luisteren gelegd bij de CLB-medewerkers en hun ervaringen en wil het vooral daarover hebben. Hij vertelt het verhaal van een jongen van zeventien die om de Joegoslavische oorlog te ontvluchten na zes maanden omzwervingen in Denemarken terecht kwam. Daar woonde hij op een grote boot en mocht hij niet studeren. Hij kwam in contact met een Vlaams gezin waarmee hij op zoek ging naar een school. Hij kon uiteindelijk starten bij de VUB aan een informaticaopleiding. Als afgestudeerd informaticus woont hij momenteel met zijn gezin in zijn geboortestad Sarajevo. Hij komt regelmatig naar België want hij is de projectleider van het elektronisch leerlingendossier LARS. Het verhaal illustreert ook de mondialisering.

Uit de gesprekken van CLB-medewerkers met kinderen zonder papieren blijken de meesten arts of advocaat te willen worden.

VCLB wil het belang van de leerling centraal plaatsen. Ze begeleiden leerlingen in een schoolcontext tegen een multiculturele en -religieuze achtergrond en met aandacht voor de totale persoonlijkheid. CLB's ondersteunen leerlingen, ouders, leerkrachten en schooldirecties bij het verhogen van het welbevinden van leerlingen. Er wordt uitgegaan van vragen en problemen van de individuele kinderen. Hun gezondheid en welbevinden wordt opgevolgd. Prioriteit gaat naar leerlingen die bedreigd zijn in hun ontwikkeling of opgroeien in een risicovolle omgeving. Dat is ook zo vertaald in de Beleidsvisie VCLB 2020. Kinderen zonder papieren vormen één van die prioritaire doelgroepen. Meer dan vroeger worden CLB's met dergelijke dossiers geconfronteerd. Hij geeft een voorbeeld waaruit onder meer blijkt dat dergelijke kinderen zich niet kunnen aansluiten bij een sportclub of bibliotheek omdat hiervoor een identiteitskaart nodig is.

Kwaliteitsvol onderwijs en hulpverlening staan onder druk. Kinderen zonder papieren krijgen weinig mogelijkheden om hun toekomst uit te bouwen, ook al omdat ze van de ene op de andere dag een bevel kunnen krijgen om het grondgebied te verlaten. Daarnaast zijn veel organisaties niet toegankelijk of onbetaalbaar. Kinderen haken zo af, blijven thuis en verdwijnen van de radar. Ze beginnen de samenleving als vijandig te ervaren. Na een uitwijzingsbevel komen kinderen niet meer naar school en wordt getracht om ze hun schoolloopbaan te laten verderzetten, maar vaak worden ze niet meer teruggevonden.

Een CLB-medewerker stelt de vraag wat we hen nog kunnen bieden wanneer alle toekomstperspectieven weg zijn, familie soms uitgemoord of verdwenen, onvoldoende beheersing van de moedertaal. CLB's proberen het loopbaanperspectief uit te bouwen, ofwel in Vlaanderen ofwel in het land van herkomst maar dat is moeilijk. Hij verneemt dat er in bepaalde gemeenten lokale afspraken zijn om jongeren niet op te pakken tijdens het schooljaar maar dat is geen regel. Sommige scholen proberen de zorg voor die leerlingen mee op te nemen en gaan daar soms ver in, door bijvoorbeeld te zorgen voor kleding en voeding. Belangrijk is om niet alleen te zorgen voor kinderen die goede schoolprestaties leveren, maar ook voor kinderen die het moeilijk hebben.

Stefan Grielens wil nog stilstaan bij de impact van een uitwijzing op de persoonlijkheidsontwikkeling van de uitgewezene en zijn gezin, maar ook de andere leerlingen. Voor jongeren die bijkomende hulp nodig hebben, zoals bijvoorbeeld bij gehoorproblemen, is het extra moeilijk. Dat vereist extra uren ondersteuning die niet mogelijk zijn indien de leerling niet over de juiste documenten beschikt. De nodige externe diagnostiek is ook niet mogelijk omdat ze niet beschikken over een INSZ-nummer waardoor doorverwijzing naar bepaalde types buitengewoon onderwijs niet mogelijk is.

De persoonlijke ontwikkeling van kinderen zonder papieren is gehypothekeerd, bijvoorbeeld doordat ze naast een veilig gezin, niet kunnen deelnemen aan vrijetijdsbestedingen. VCLB pleit voor een samenleving die zorgzaam omgaat met kinderen en die er borg voor staat dat elk kind kwaliteitsvol onderwijs, hulpverlening en gezondheidszorg krijgt, en dat ongeacht zijn statuut, de kans krijgt met toekomstperspectief aan de ontwikkeling te werken. Men moet opletten geen collectieve maatregelen te nemen die indruisen tegen het individueel belang van het kind. Het is belangrijk dat kinderen zonder papieren hun fierheid kan worden teruggegeven en dat bij de uitbouw van een beleid zichtbaar wordt gemaakt welke maatschappij we willen zijn en welke waarden we willen doorgeven aan onze jongeren. Zo kan de woede en frustratie worden omgebogen.

5. Vragen en opmerkingen van de leden

Elisabeth Meuleman vraagt of geweten is hoeveel kinderen betrokken zijn bij de sluiting van de 30 asielcentra en of er engagementen werden aangegaan voor het afronden van de schoolloopbaan voor deze kinderen. Wat zijn de gevolgen?

Jo De Ro vindt het goed dat alle onderwijsverstrekkers aanwezig zijn. Hij herinnert dat bij een eerdere asielcrisis het moeilijk was om OKAN-klassen in te richten omdat naar elkaar werd gekeken. Dat staat in schril contrast met de betrokkenheid en bezorgdheid die hij bij de sprekers heeft gehoord. Sinds eind jaren negentig behandelt de Vlaamse overheid deze kinderen op een warme manier, dit in tegenstelling tot sommige andere Europese landen.

Het is geen makkelijk thema. Achter elk dossier schuilen diepmenselijke verhalen en problemen. Het blijft een constante afweging tussen het snel toegang geven tot onderwijs – een plek waar kinderen tot rust komen – en de procedures niet te lang laten aanslepen. Hij vraagt aan de sprekers wat voor hen de ideale en haalbare termijn is om jongeren te laten starten met onderwijs. Situeren de problemen met het vinden van voldoende hulp voor kinderen die psychische hulp behoeven zich over gans Vlaanderen of zijn ze eerder regionaal? Hij verwijst naar de centra voor geestelijke gezondheidszorg in zijn noordelijke regio van Vlaams-Brabant waar er niet alleen geen plaats beschikbaar is, maar ook ouders die een andere taal spreken weigeren te helpen.

Verder vraagt hij of het vluchtelingenthema in het onderwijs voldoende aan bod komt. Hij vindt het belangrijk dat jongeren, hoe jong ook, op de hoogte hiervan zijn. Tot slot vraagt hij naar de ervaringen met de recent ingevoerde OKAN-steun voor kleuters? Is er vraag om dit te continueren?

Kris Van Dijck komt terug op de slide voorgesteld door Chris Wyns met de tabel over verbinden en ontbinden. Hij vraagt zich af in hoeverre men zich soms kan verbinden. Uit eigen ervaring ten tijde van de Bosnische oorlog midden jaren negentig stelt hij vast dat vele vrijwilligers zich binden. Maar men moet altijd voor ogen houden dat zaken zich kunnen normaliseren en mensen kunnen terugkeren. Het gaat hier om verschillende situaties die elk een andere aanpak vereisen. Er werden al humane afspraken gemaakt in het kader van het asielbeleid met Onderwijs, zoals bijvoorbeeld het niet oppakken van kinderen op school.

Kinderen moeten op school op een warme manier worden opgevangen, maar met in het achterhoofd een stuk onzekerheid. Het blijft een afweging. Hij hoort pleiten voor het volledig afronden van de schoolloopbaan maar hij vraagt zich af in hoeverre dit realistisch is? Vanuit het oogpunt van het kind begrijpt hij dit, maar men moet het toekomstig perspectief voor ogen blijven houden. Het is ook confronterend voor medeleerlingen, maar het geeft de kans om zaken te duiden. Zij zijn niet wereldvreemd. Het gaat om het zoeken naar een evenwicht.

Koen Daniëls stelt dat er tussen maart 2016 en juni 2016 53 minderjarigen verplaatst zijn tussen asielcentra. Voor 17 van hen is de reden dat zij een familielid hadden in het andere centrum. De andere 36 zijn het gevolg van een disciplinair traject, soms ook in het belang van de veiligheid van de betrokken jongere. Zeven jongeren zijn van een Vlaams in een Waals centrum terechtgekomen wat de zaken uiteraard bemoeilijkt. Er wordt onderzocht of het mogelijk is om jongeren op te vangen in leefgroepen van 10 tot 15 jongeren. Het zou de bedoeling zijn dat jongeren hun schooljaar afwerken en dat er pas in de zomervakantie overplaatsingen gebeuren. Dat komt tegemoet aan de vragen en opmerkingen die hij hoorde. Hij wil hierbij een oproep lanceren: er worden nog 700 voogden gezocht voor niet-begeleide minderjarigen.

Hij hoort dat er ook problemen zijn door de privacywetgeving die door de CLB's ook in andere dossiers wordt ingeroepen. In de omzendbrief van 2 januari 2016 van Binnenlandse Zaken (Belgisch Staatsblad 14 januari 2016) leest hij heel duidelijk dat er een verbod is om uitgewezen jongeren tijdens de onderwijstijd op te pakken.

6. Antwoorden van de sprekers

Stefan Grielens zegt dat er een zekere bezorgdheid bestaat over het verhuizen van jongeren uit asielcentra. Het probleem is dat scholen daar vaak niet van op de hoogte worden gesteld. Door communicatie hierover en dialoog kan er ook voor de jongeren perspectief worden gecreëerd. Het inroepen van privacyredenen is voor hem ook niet altijd duidelijk. Hij vindt het belangrijk dat wanneer een jongere zijn schoolloopbaan moet stopzetten, er wordt nagedacht over een mogelijk vervolgtraject. Door aandacht te hebben voor de individuele leerling in zijn specifieke situatie en een toekomstperspectief te bieden, kan men frustratie vermijden. Dat lijkt geen onmogelijke inspanning.

Hij stelt ook vast dat taal soms een belemmering is om hulp te kunnen krijgen. Dat heeft vaak ook te maken met wachtlijsten.

Chris Wyns zegt, uitgaande van een verblijfsduur van drie jaar en de vraag of men aan kinderen dan geen realistisch beeld moet geven, dat dit mogelijk kan

zijn voor die eerste drie jaar. De vraag is of dit beeld ook moet geschetst worden na vijf of meer jaar. Het is moeilijk om zich gedurende zo'n lange tijd voorwaardelijk te engageren. Jongeren in een moeilijke context hebben structuur, authentieke betrokkenheid en hoge eisen nodig. Authentieke betrokkenheid van leerkrachten is volledig en onvoorwaardelijk. De vraag is om hierover duidelijkheid te creëren door bijvoorbeeld te zeggen dat de jongere na drie jaar de schoolloopbaan mag afwerken. En eventueel kan het perspectief voor die jongere zich dan ook in een ander land situeren.

Elias Hemelsoet zegt dat GO! ook achter de cesuur van drie jaar staat. Vanuit het pedagogisch project is het belangrijk om in te zetten op een veilige en geborgen omgeving voor de leerling en dat vereist daaromtrent duidelijkheid. GO! probeert ook het thema ter sprake te brengen in de klas, maar het is belangrijk voor die geborgenheid om een duidelijk perspectief te geven. In gevallen van een langere verblijfsduur dan drie jaar krijgen leerkrachten niet meer uitgelegd in de klas dat de leerling na acht jaar de school moet verlaten zonder dat de school op de hoogte is gesteld. Daarom is het belangrijk om te zoeken naar een redelijk evenwicht en pleit GO! voor een snelle behandeling van asioldossiers.

Momenteel zijn er inderdaad nog niet zoveel kinderen overgeplaatst maar er gaan geruchten over sluiting van een aantal asielcentra waarbij veel meer leerlingen betrokken zijn. Op een overleg op het kabinet bleek dat het asielcentrum van Dendermonde zou sluiten en dat de kans groot is dat 140 niet-begeleide minderjarigen naar Wallonië zouden moeten verhuizen. Dat roept vragen op over de continuïteit van de schoolloopbaan. GO! is vragende partij voor een duidelijke communicatie. Daarnaast is er veel expertise opgebouwd en zijn veel inspanningen geleverd voor onthaalonderwijs en is de vraag hoe die expertise kan worden gevaloriseerd.

Patriek Delbaere zegt dat er nog maar een jaar ervaring is met OKAN voor kleuters. Het is een meerwaarde omdat taalverwerving op die leeftijd belangrijk is. Verdere evaluatie zal uitwijzen of dit moet worden voortgezet.

Het monitoren van gegevens is belangrijk. Fedasil houdt cijfers bij over de -18-jarigen maar voor OVSG is het belangrijk om te weten of het gaat om kleuters, scholieren enzovoort. Hoeveel daarvan zijn niet-begeleid? Het is belangrijke informatie voor het onderwijs die snel zou moeten doorstromen naar de schoolbesturen. Bij de geleidelijke sluiting van de asielcentra is het belangrijk om zo veel als mogelijk de continuïteit van het leertraject te garanderen.

Het is moeilijk om een termijn te kleven wanneer moet worden gestart met het geven van onderwijs. Men moet voor ogen houden dat een tweesporenbeleid noodzakelijk is. Hij verwijst terug naar de 60 percent erkenning en de 40 percent niet-erkenning. Het is humaan om vrij snel duidelijk te maken welk perspectief men heeft, ook voor de onderwijsbetrokkenen. Verkeerde verwachtingspatronen jarenlang laten voortbestaan is niet te verantwoorden en riskeert frustratie te doen ontstaan.

7. Replieken

Kris Van Dijck geeft de sprekers gelijk dat de termijnen van de procedures zo kort mogelijk moeten zijn om duidelijkheid te brengen. Hij wil zich niet vastpinnen op een termijn van drie jaar. Verder stelt hij dat het evident is dat bij een asielcrisis op korte termijn een enorme opvangcapaciteit moet voorzien worden. De keuze was terecht om geen onderwijs te verstrekken in de asielcentra maar de scholen te betrekken. Maar als de crisis onder controle is, is het logisch dat tijdelijke opvanginitiatieven moeten worden afgebouwd. Tot slot merkt hij op dat de lange duur van asielprocedures niet altijd te wijten is aan de

overheid maar wel aan het blijven procederen. Daar zijn de asielzoekers en hun kinderen zelf slachtoffer van.

Koen Daniëls heeft de cijfers nagevraagd en in Dendermonde gaat het om 110 niet-begeleide minderjarigen. Het gerucht van een transfer van hen naar Wallonië is een eigen leven gaan leiden na transfer van drie jongeren die omwille van incidentele zaken naar Wallonië werden overgeplaatst. Fedasil spant zich naar eigen zeggen in om jongeren in het taalgebied te houden. Wat de termijnen betreft is in het regeerakkoord opgenomen dat die zo kort mogelijk moeten worden gehouden. Daar is iedereen bij gebaat. Voor niet-begeleide minderjarigen beginnen de termijnen pas te lopen als er een voogd is aangesteld.

III. Jeugd- en welzijnssector

1. Toelichting door Niels Heselmans (Pleegzorg Vlaanderen) en Ward Verhaegen (pleegouder)

Niels Heselmans zegt dat ook Pleegzorg Vlaanderen geconfronteerd wordt met pleegkinderen die niet beschikken over geldige identiteitspapieren wat pleegzorg extra ingewikkeld maakt. Om aan te tonen wat dergelijke pleegkinderen voelen bij hun situatie, toont hij een filmpje over de tienjarige Romeo die vertelt dat hij in België is geboren maar geen nationaliteit en ook geen kids-ID heeft (<https://player.vimeo.com/video/170744545>). Daardoor kan hij niet aansluiten bij een sportclub en kan hij ook niet op buitenlandse vakantie met zijn pleegouders. Zijn broertje van negen maand oud met dezelfde biologische mama heeft echter wel een kids-ID. Hij vindt dat uiteraard niet eerlijk en hoopt op een goede afloop. Mocht dat lukken dan wil hij een groot feest geven voor iedereen, of ze nu een kids-ID hebben of niet.

Het geeft aan hoe kinderen kijken naar hun eigen situatie. Pleegkinderen hebben het al moeilijker. Hij stelt Ward voor die een pleegvader is van een kind zonder papieren die wil getuigen over de impact van een gebrek aan een geldig identiteitsbewijs, op de kinderen maar ook op de pleegouders.

Ward Verhaegen zegt dat hij pleegvader is van een niet-begeleide minderjarige Roemeense jongen met als enige beschikbaar document een bewijs van geboorte. Hij werd in 2006 geboren in Antwerpen. De biologische moeder is een Roemeense zigeunerin en de biologische vader een Belg die afstand nam van de moeder zodra bekend was dat ze zwanger was. Het kind werd te vroeg geboren en de moeder heeft er amper nog naar omgekeken. Het werd geplaatst in het ckg Good Engels Antwerpen. Na een vechtpartij werd de moeder opgepakt en uit het land gezet. Op dat moment werd hij een niet-begeleide minderjarige waarvoor een voogd moet worden aangesteld. De dienst Voogdij vroeg de spreker, die op dat moment al voogd was van verschillende minderjarigen, om voogd te zijn, waarmee hij instemde om op zoek te gaan naar een duurzame oplossing. Bij een tweede bezoek aan het ckg ontmoette hij de moeder, die uit het land was gezet. Ze vroeg om voor het kind te zorgen, verdween en is nooit meer gezien.

Wanneer men als voogd dat kind opneemt in het gezin, kan men geen voogd meer zijn en moet er een andere worden aangesteld, in dit geval een advocate. De hoop dat hierdoor het kind snel over identiteitsdocumenten zou beschikken bleek tot op vandaag ijdel. De Roemeense ambassade geeft geen paspoort want dat moet worden aangevraagd door de biologische moeder die onvindbaar is. De Dienst Vreemdelingenzaken kan niks ondernemen omdat een paspoort de eerste vereiste is om stappen te zetten. Een patstelling die blijft bestaan. De nieuwe voogd probeert nu via artikel 9bis van de Verblijfswet over humanitaire

regularisatie tot een oplossing te komen. Het kind vroeg ondertussen zelf om een brief te schrijven naar de Antwerpse burgemeester om een oplossing te vragen. De spreker leest de brief voor waarin de situatie van het kind wordt uitgelegd. De burgemeester antwoordde onmiddellijk. Hij heeft iemand aangesteld die het dossier zal opvolgen, maar tot op heden zonder resultaat. Positief vindt Ward Verhaegen dat hij wel kinderbijslag en een plaatsingsvergoeding ontvangt, waar hij zeer dankbaar voor is, ook al is dat contradictorisch. Anderzijds geven pleegkinderen normaal ook recht op een studiebeurs, maar voor een illegaal pleegkind kan het niet.

Hij schaart zich logischerwijs volledig achter de platformtekst en de passages over een permanente verblijfsvergunning voor gewortelde kinderen en over gedifferentieerde beschermingsmaatregelen.

Niels Heselmans merkt op dat er heel wat variatie is binnen de 90 dergelijke gevallen die in 2014 werden geteld. Daarom is het heel moeilijk voor pleegzorg-begeleiders die meestal geen juridische achtergrond hebben om een oplossing te zoeken in het nationaal en internationaal recht. Ook de advocaten waarover elk pleegkind beschikt, vinden geen overkoepelende regeling voor een oplossing. Het leidt tot een grote psychologische last voor de pleegkinderen en -gezinnen.

2. Toelichting door Johan Vangenechten (stafmedewerker Minor-Ndako en expert Agentschap Jongerenwelzijn)

Johan Vangenechten zegt dat het Agentschap Jongerenwelzijn initiatieven in het kader van de vluchtelingencrisis ontwikkelt en opvolgt. Als vertegenwoordiger van de administratie komt het hem niet toe om zich uit te spreken over het asiel- en migratiebeleid, maar de vorige uiteenzettingen maken duidelijk dat er een spanningsveld is tussen de Vreemdelingenwet en het Kinderrechtenverdrag.

Er bestaan situaties waarbij gezinnen na jarenlang wettig verblijf alsnog het grondgebied moeten verlaten. Maar dat is een gevolg van het verleden en ondertussen lopen de procedures sneller, namelijk afhandeling van de asielaanvraag binnen zes maanden, al kan een asielcrisis nog voor vertraging zorgen. Als een procedure populair blijkt, dan stelt het beleid daar paal en perk aan door er voorwaarden aan te koppelen. Het probleem van personen die hier drie jaar of langer verblijven moet niet worden overroepen. Het gaat om een beperkt aantal personen en gevallen. Bij niet-begeleide minderjarigen stelt zich een andere situatie omdat zij zolang ze minderjarig zijn onder een andere beschermingsregeling vallen.

De hulpverleners hebben wel kijk op de verblijfsprocedures. De laatste jaren is er een tendens om hulpverlening aan mensen zonder wettig verblijf toe te spitsen op toekomstoriëntering waarbij men de verschillende mogelijke opties overloopt: zoals verblijf op het grondgebied, terugkeer naar het thuisland of doorverhuis naar een derde land. Een dergelijke oriëntering gebeurt ook met niet-begeleide minderjarigen. In het geval van bijvoorbeeld een negatief antwoord op een asielaanvraag door een 16-jarige, kunnen met hem gedurende twee jaar nog stappen worden ondernemen naar een realistisch toekomstproject.

Ook voor hulpverleners is het niet altijd evident. Bijvoorbeeld om in het kader van vrijwillige terugkeer aan een gezin met twee dochters voorstellen terug te gaan naar Afghanistan. Hier is schoollopen een evidentie maar elders is dat een politiek statement.

In het algemeen moet er volgens hem een evenwicht worden gezocht tussen de beschermingslogica en de beheersingslogica van de Verblijfswet. Daarom pleit hij voor billijkheid. Bij een beslissing over een asielaanvraag wordt deze vooral

afgetoetst aan de Conventie van Genève. De impact op de kinderen wordt niet getoetst. Maar het lijkt aangewezen om dat wel te doen na drie of meer jaar. Nederland kent geen aparte asielprocedure voor niet-begeleide minderjarigen maar er gebeurt wel een dergelijke toetsing. Hij zou zeker rekening houden met de impact van een langdurig verblijf op kinderen. Minderjarigen zijn in dat geval vaak het slachtoffer van procedures die volwassenen voor hen hebben beslist. Mededogen is dan op zijn plaats.

3. Vragen en opmerkingen van de leden

Kris Van Dijck spreekt zijn waardering uit voor pleegouders. Hij vindt de continuïteit in het onderwijs belangrijk, wat helaas ook bij pleegzorg door omstandigheden niet altijd lukt.

Koen Daniëls is ook verbijsterd over de individuele verhalen die hij heeft gehoord en blijkbaar niet opgelost raken. De vraag naar oplossingen zijn terecht en moeten worden meegenomen en voorgelegd aan de bevoegde instanties. Het gaat om individuele problemen die individueel moeten worden opgelost. Dat zal met een wet of decreet niet lukken.

Kris Van Dijck zegt dat hij als burgemeester ook wordt geconfronteerd met dergelijke dossiers. Hij vraagt zich af of een kind dat in België geboren is, geen aanspraak kan maken op de Belgische nationaliteit.

Niels Heselmans zegt dat men na tien jaar verblijf recht heeft op een vast verblijfsstatuut maar dat geldt niet altijd.

Kris Van Dijck zegt dat het probleem in het geschetste geval waarschijnlijk het ontbreken is van een verklaring van een van beide ouders.

Niels Heselmans vult aan dat dit klopt en dat die verklaring moet worden afgelegd op de ambassade van het land van herkomst in het geval van buitenlandse ouders. Maar vaak schrikken ze hiervoor terug uit vrees om te worden teruggestuurd.

Kathleen HELSEN,
voorzitter

Peter PERSYN
Tine SOENS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

ckg	centrum voor kinderzorg en gezinsondersteuning
CLB	centrum voor leerlingenbegeleiding
GO!	onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (historische naam = Gemeenschapsonderwijs)
INSZ	identificatienummer van de sociale zekerheid
Kids-ID	elektronische identiteitskaart voor kinderen jonger dan 12 jaar
KRC	Kinderrechtencommissariaat
LARS	Leerlingen Activiteiten en Registratie Systeem
OKAN	onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers / onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers
OVSG	Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten
POV	Provinciaal Onderwijs Vlaanderen
UNICEF	United Nations Children's Fund
VCLB	Vrije-CLB-Koepel
VUB	Vrije Universiteit Brussel